

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ 1^η ΚΑΙ ΤΗ 15^η ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος Συντάκτης ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Καθηγητὴς

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
 » ἑξάμηνος » » » 2 50
 » τριμηνος » » » 1 50
 Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἑτησίως Δρ. χρ. 1.—

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΑΙ

Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
 τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέττολο Χανία
 ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Περιεχόμενα: Δύναμις τῆς Ἀγωγῆς ὑπὸ Φοίνικος. Περί σχολικῶν ἐκδρομῶν ὑπὸ Π. Βαλάκη. Ἡ φαιδρότης ἐν τοῖς σχολείοις ὑπὸ Χρ. Οικονόμου. Ἀρχαιολογικά. Περί ἀσφυξίας ὑπὸ Ι. Σ. Ἐρμινεία τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ Χ. Τσεπετάκη. Ποικίλα. Ἐναστρὸς Οὐρανός.

Β΄

ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Γνωστότατον εἶναι ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ὅτι Λυκεῦρος ὁ Ἀσκεδαίμωνίων νεμεθέτης δύο σκύλακας τῶν αὐτῶν γονέων λαθὼν ἀνέθρεψε κατὰ τρόπον διάφορον, ὥστε ὁ μὲν ἀπέβη λίχνος, ὁ δὲ θηρευτὴς· καὶ διὰ τοῦ πειράματος τούτου ἠθέλησε νὰ δείξῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του, ὅτι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀγωγῆς, καὶ ὅτι διάφορος ἀγωγή παράγει διάφορον ἀποτέλεσμα· ὁ δὲ Πλάτων μεγίστην ἀποδείξων σπουδαιότητα εἰς τὴν ἀγωγήν «Οὐκ ἔστιν, ἔλεγε, περὶ ὅτου θειότερον ἂν ἄνθρωπος βουλευσάιτο ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ οἰκείων»· καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ πολὺς Κάντιος, ἰσχυριζόμενος ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνον διὰ τῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, φρονεῖ ὅτι «τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος κεῖται ὀπίσθεν τῆς ἀγωγῆς». Ἡ ὕγις ἀνθρωπίνης διάνοια ἐξ ἴσου ἐπροικίσθη μὲ ὅλα, λέγουσιν οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἀπόλυτον τῆς ἀγωγῆς ἀξίαν· ὅλοι οἱ ἄνθρωποι γεννῶνται μὲ τὰς αὐτὰς ἰκανότητας, διαφέρουσι δὲ μόνον ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς ἀγωγῆς· ὅταν δ' ἐπιτευχθῇ τῶν ἀτόμων ἡ βελτίωσις, τότε αἱ κοινωνίαι καὶ τὰ ἔθνη δύναται νὰ ἐλπίζωσιν εὐτυχέστερον μέλλον. Τῷ ὄντι ἡ τύχη λαοῦ τινος, ἡ ἀκμὴ ἡ ἡ κατὰπτωσις αὐτοῦ, ἐξαρτᾶται κατὰ βάθος ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἀνατρέφεται καὶ παιδεύεται παρ' αὐτῷ ἡ νέα γενεά. Διὰ τοῦτο πάντα τὰ εἰς πρόεδον τείνοντα ἔθνη ἄρχονται ἀπὸ τῆς βελτιώσεως τῆς ἀγωγῆς ὑπὸ πάντων δ' ὁμολογεῖται, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ἔθνος εἶναι τὸ εὐτυχέστατον καὶ καθ' ἑαυτὸ ἀσφαλέςτατον, παρὰ τῷ ὅποιῳ βαθεῖα καὶ πολυμερὴς ἀγωγή καὶ μόρφωσις εἶναι διαδεδομένη μέχρι τῶν κατωτάτων στρωμάτων τοῦ λαοῦ. «Τί θὰ ὠφελήσῃ, λέγει ὁ Rein, ἂν κατορθωθῇ νὰ προαχθῇ ἡ γε-

ωργία, νὰ ἐμφυχωθῇ τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία πανταχοῦ, οἱ νόμοι καὶ τὰ συντάγματα τῶν χωρῶν νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ὑψίστην τελειότητα, τί θὰ ὠφελήσῃ πάντα ταῦτα, ἂν οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ κατεικῶσι τόσον ὡραίαν γῆν, καὶ δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ εὐρίσκωσιν ἐν αὐτῇ τὸν οὐρανόν;»

Ἡ ἀγωγή λοιπὸν μορφώνει τὰ ἄτομα παρασκευάζει ἀσφαλῶς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν εὐημερίαν· ἀλλ' ἔχει πράγματι τόσην δύναμιν ἡ ἀγωγή; ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐξηγέθησαν ἀμφιβολίαι ἰσχυραὶ ἤδη ἀπὸ παλαιῶν χρόνων· ὅταν ἀποβλήσῃ τις εἰς τὰ δένδρα τοῦ δάσους, τὰ ὅποια ἄνευ οὐδεμιᾶς περιποιήσεως καὶ καλλιέργειας αὐξάνονται μεγαλοπρεπῶς καὶ ὑψώνουσιν ὑπερῶς τὰς κορυφὰς τῶν πολὺ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ δένδρα τῶν κήπων, τὰ ὅποια διηνεχῶς καὶ πολυτρόπως περιποιεῖται ὁ κηπουρός· ὅταν βλέπωμεν παιδίᾳ ἐπιμεμελημένης τυχόντα ἀγωγῆς νὰ υπολείπωνται πολὺ ἄλλων, τὰ ὅποια ἄνευ ἰδιαιτέρων φροντίδων μόνον τῆς ἐσωτερικῆς παρορμήσεως ἀκολουθοῦντα, καὶ μάλιστα ὑπὸ δυσμενεστάτας ἐξωτερικᾶς σχέσεως, καταρτίζονται νὰ προσδεύωσι καὶ νὰ ἀνυψῶνται ὑπὲρ τὸν κύκλον, ἐξ οὗ κατὰγονται ὅταν παρατηρῶμεν τὸν μὲν νὰ ὀπισθεχωρῇ παρὰ πᾶσαν τὴν παιδαγωγικὴν ἐπίδρασιν, τὸν δὲ νὰ προσδεύῃ ἐξ οἰκείων δυνάμεων, δὲν βλέπομεν πῶς μένει πλέον ἡ φημιζομένη δύναμις τῆς ἀγωγῆς, καὶ εὐκόλως δυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι πᾶσα κατὰ κανόνα ἀνατροπὴ εἶναι περιττὴ καὶ ἀνωφελής, ὁ δὲ ἄνθρωπος γίνεται εἰς οὐρανὸν ὑπὸ τῆς φύσεως νὰ γίνῃ, καὶ μάτην ἀγωνίζεται ἡ ἀγωγή νὰ μεταβάλλῃ τὴν φύσιν. «Ἡ φύσις, λέγει πάλιν ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς Ὀράτιος, ὁμιλεῖ πρὸς ρεῦμα, τὸ ὅποιον δύναται μὲν τις πρὸς στιγμήν νὰ ἀνoχαιτίσῃ, ἀλλὰ ταχέως ἐπανευρίσκει τοῦτο τὴν ἀρχικὴν φοράν του».

Παρὰ ταῦτα δ' ὅμως ἡ κοινὴ συνειδήσις διατηρεῖ σταθερὰν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἀγωγή εἶναι παράγων μεγίστην ἐξασκῶν ἐπίδρασιν ἐν τῷ βίῳ καὶ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν· ἄλλως ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ κοινωνία δὲν θὰ εἶχον τόσον ἐνδιαφέρον, καὶ δὲν θὰ ἐθεράπευον τόσον ἐπιμελῶς θεσμόν, οὗ τὰ ἀποτε-

λέσματα θά ἐθεώρει ἀμφισβητήσιμα. Ποσάνις δὲν ἀκούομεν νὰ παραπονέονται ὅτι αἱ ἐν τῷ βίῳ ἀνθρώπου τινὲς ναυαγίαι εἶναι ἀποτελέσματα διαστραμμένης ἢ ἡμελημένης ἀγωγῆς; καὶ ποσάνις δὲν λέγομεν ὅτι τὰ ἐλαττώματα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου ὀφείλονται εἰς ἑλλειψιν καλῆς ἀγωγῆς;

Ἀπερίοριστον ὅμως δύναμιν οὐδεὶς ἐξέφρων ἀποδίδει εἰς τὴν ἀγωγήν· διότι ἂν ἡ ἀγωγή ἡδύνατο νὰ μορφώσῃ τὸν ἄνθρωπον οὕτως, ὥστε νὰ ἀποστρέφῃται πᾶν τὸ ἀποτρέπον τῆς ὁδοῦ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, πόθεν θά ἤρχοντο εἰς τὸν κόσμον αἱ παντὸς εἶδους κακίαι καὶ τὰ κακυργήματα; ἂν ἡ ἀγωγή ἦτο παντοδύναμος, ἢ πληθὺς τῶν ἀνοήτων θά ἔπαυε νὰ ὑπάρχῃ· ἀλλ' οὐδεὶς παιδαγωγὸς οὔτε κατάρθωσεν οὔτε θά κατάρθωσῃ ποτὲ νὰ μεταβάλλῃ τὸν φύσει ἡλίθιον εἰς πνευματικῶς εὐκίνητον, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ τίθενται ὅρια φυσικά. Ἐχει λοιπὸν ὠρισμένα ὅρια ἡ παιδευτικὴ δύναμις, ἃ οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ ὑπερπηδῇ.

Τὰ ὅρια μέχρι τῶν ὁποίων δύναται ἡ ἀγωγή νὰ ἐκασκήσῃ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς ὀρίζουσιν αἱ φυσικαὶ καὶ ἐπικτητοὶ ιδιότητες τοῦ τροφίμου αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν **ἀτομικότητα** αὐτοῦ· μέχρι ποίου δὲ σημείου δύνανται τὰ ὅρια ταῦτα νὰ μετακινήθωσι, καὶ ἀπὸ ποίου σημείου εἶναι πλέον ἀμετακίνητα, τοῦτο δύναται νὰ ὀρίσῃ ἡ ἐπιστήμη ἢ πραγματευομένη περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος τ. ἔ. ἡ *Ψυχολογία*. «Τὴν φύσιν δύναται τις νὰ νικήσῃ μόνον ἐὰν ὑποταχθῇ εἰς αὐτήν»· κατὰ τὸν κανόνα δὲ τοῦτον μόνον εἰς ἐκείνον ὅστις ἐγνώρισεν τὴν φύσιν τοῦ παιδικοῦ πνεύματος ἐν τῇ κανονικῇ ἀναπτύξει του, μόνον εἰς τοῦτον ἡ φύσις αὐτῆ καὶ ὑπακούει· ἂν τὰ παιδευτικὰ μέσα προσαρμοζῶνται ἀκριβῶς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὰς λειτουργίας τοῦ παιδικοῦ πνεύματος, ἐν ἄλλαις λέξεσι, πρὸς τὴν ἀτομικότητα τοῦ παιδός, μόνον τότε δὲν ἀπόλλυνται τῆς ἐργασίας ταύτης τὰ εὐνοϊκά ἀποτελέσματα.

Ἀλλὰ τί ἐστὶν ἀτομικότης; Περί ταύτης εἰς τὸ προσεχές.

ΦΟΙΝΙΞ

ΠΕΡΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Α'. Ἱστορία τῶν ἐκδρομῶν

Οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι, οἱ λεπτοτάτην ἔχοντες τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνωσιν ἀναίσθητοι πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λογογράφοις καὶ ποιηταῖς, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τῶν βυζαντινῶν ποιητῶν, ἀνεύρισκονται μέρη ἀποδεικνύοντα πόσον βαθὺ ἦτο παρ' αὐτοῖς τὸ αἶσθημα τῆς πρὸς τὴν φύσιν ἀγάπης καὶ θαυμασμοῦ. Ὁ μὲν ψάλλει τὴν γαλήνην τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ τὴν πνοὴν τοῦ ζεφύρου, ὁ δὲ τοὺς χλοερούς λειμῶνας καὶ τὰ διαυγῆ ὕδατα, ὁ δὲ τὰ θέληγτρα περιπάτου πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ δὲν ὑμνοῦσι μόνον οἱ ποιηταὶ τὰ κάλλη τῆς φύσεως. Αὐτὸς ὁ Πλάτων μετὰ ποιητικῆς χάριτος περιγράφει τὴν παρὰ τὸν Ἰλισὸν πλάτανον καὶ τὴν πλησίον αὐτῆς πηγὴν καὶ τὸ περὶ ταύτην χλοερόν τοπίον.

Ὅχι δὲ μόνον ἐν ταῖς συγγράμμασιν ἐπεδείκνυντο οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ. Ἐκτὸς τῶν ἐκτάκτων καὶ μακρῶν ἀποδημιῶν τὰς ὁποίας πολλὰκις πεζήπεχεῖρον, οἱ μὲν πρὸς ἡδονὴν, οἱ δ' ἐμπορίας χάριν, τινὲς δ' ὅπως ἴδωσι νέας πόλεις, γνωρίσωσιν ἥθη καὶ ἔθιμα ἄλλων πόλεων ἢ γίνωσιν ἐμπειροὶ πολλῶν πραγμάτων, καὶ ἐν τῷ συνήθει βίῳ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν διέτριβον οὐχὶ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν ἀλλ' ἐν ὑπαίθρῳ.

Ἀπὸ πρωΐας ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην μετέβαινεν εἰς τοὺς ἀγρούς ἢ εἰς τὰ γυμνάσια ἐνθα προσήρχετο ὁπῶς ἀσκηθῇ ἢ τοὺς ἀσκουμένους παρατηρῇ ἢ ἀναστρέφῃται μετὰ τῶν φίλων. Εἰς τὰ γυμνάσια, ἅτινα ἦσαν εὐρεῖς περιβόλοι κεκοσμημένοι μὲ κήπους καὶ ἄλση, συνέρρεον οὐ μόνον οἱ νέοι ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἵνα ἀσκηθῶσιν· ἐκεῖ ἐσύχναζον καλλιτέχναι καὶ φιλογυμνασταὶ πρὸς θεωρίαν τῶν ἀγώνων· καὶ φιλόσοφοι δὲ προσήρχοντο εἰς ταῦτα ἀθροίζοντες περὶ ἑαυτοὺς ὁμίλους μαθητῶν, διδάσκοντες ἢ συζητοῦντες μετ' αὐτῶν παντοῖα θέματα. Ὁ Πλάτων ἐδίδασκε περὶ τὰ σύσκια μέρη καὶ τοὺς τερπνοὺς περιπάτους τῆς Ἀκαδημείας, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐξέλεξεν ὡς τόπον διδασκαλίας τὸ Λύκειον, γυμνάσιον παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἰλισοῦ. Ἐν τῷ συσσίῳ τούτῳ καὶ προσφύει πρὸς περιπάτους χώρῳ ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς περιπατῶν μετ' αὐτῶν, δι' ὃ καὶ περιπατητικοὶ ὠνομάσθησαν.

Αἱ σχολικαὶ ὁμως ἐκδρομαί, οἷας ἐννοοῦμεν αὐτὰς σήμερον, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦσαν ἐντελῶς ἄγνωστοι. Αὗται πολὺ βραδύτερον, κατὰ τὰ τέλη τοῦ μέσου αἰῶνος, εἰσῆλθον εἰς τὰ σχολεῖα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Ἀλλ' αἱ ἐκδρομαὶ αὗται, αἵτινες σκοπὸν εἶχον ὅπως κατὰ ταύτας προμηθεύωνται οἱ μαθηταὶ τὰς διὰ τὰς τιμωρίας αὐτῶν ἀναγκαίας ῥάβδους δυνατόν μὲν «νὰ ἐπέχυνον εἰς τὸν σκοτεινὸν καὶ ἄχαριν τότε μαθητικὸν βίον λάμψιν τινά,» ὅπως ἔλεγε τις περὶ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν εἶχον μορφωτικὴν δύναμιν. Ὅσον δὲ καὶ ἂν συνίστων μεμερφωμένοι ἄνδρες τῶν χρόνων ἐκείνων τοὺς σχολικοὺς περιπάτους, οὗτοι διεξήγαγον οὕτως ὥστε οὔτε μετὰ τῆς ἀγωγῆς οὔτε μετὰ τοῦ σχολικοῦ βίου εὕρισκοντο ἐν στενῇ συναφείᾳ.

Ἐν τῷ 16ῳ αἰῶνι οἱ σχολικοὶ περιπάτοι συνίσταντο ὡς μέσον ἐμβριθεστεράς τῶν νέων μορφώσεως. Ὁ Μονταίνιος (Montaigne) ἐπεθύμει ὅπως ὁ νέος μὴ περιορίζηται μόνον ἐν τοῖς βιβλίοις, λέγων ὅτι ὁλος ὁ μέγας κόσμος πρέπει νὰ εἶναι τὸ βιβλίον τῆς νεότητος, καὶ συνίστα τὴν ἐπισκεψίαν ξένων χωρῶν πρὸς γνῶσιν τοῦ χαρακτήρος καὶ τῶν τρόπων ξένων λαῶν. Καὶ ὁ Φράγκιος (Francke) ὅστις εἶχε σχολεῖον ἐν Χάλλῃ τῆς Γερμανίας κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, ἐξῆγε τοὺς μαθητὰς εἰς περιπάτους, ὅπως ἀποκτήσωσι στοιχειώδεις γνώσεις τῶν τῆς φύσεως καὶ τοῦ κόσμου πραγμάτων, καὶ ἐπισκεφθῶσιν ἐργαστήρια, μουσεῖα κ.τ.θ. Ὁ δὲ ἐκ Γενεύης τῆς Ἑλβετίας Ρουσώ (1710—1778) πρῶτος ἠξίωσε τὰς ἐκδρομὰς λεπτομεροῦς ἐξετάσεως καὶ συνεδῆσεν αὐτὰς στενωτέρον μὲ τὸν τρόπον τῆς ἀγωγῆς.

Τὰς ἰδέας δ' αὐτοῦ ἐπραγματοποίησαν ἰδίως οἱ *φιλανθρωπισταί*, εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ὁποίων ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εὕρισκον ἐῖσηγμένας τὰς ἐκδρομὰς. Αὗται δὲ εἶχον διαφορὰ

τάτας μορφάς· εἰς ἄλλα μὲν σχολεῖα διαρκεῖσαι ἐπὶ ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐχρησίμευον ὡς ἀνταμιδοὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν μαθητῶν· εἰς ἄλλα δὲ ἐξετείνοντο εἰς πλείστας χώρας καὶ διήρκουν ἐπὶ μῆνα· εἰς ταύτας σκοποῦσας τὸν πλουτισμὸν τῶν γνώσεων ἐλάμβανον μέρος οἱ μαθηταὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἐνὸς διδασκάλου. Τὰς τοιαύτας λίαν μακρὰς πορείας ψέγων ὁ Ἰωάννης Παῦλος συνίστα ἐβδομάδων τινῶν ἐκδρομὰς ὡς λίαν συντελοῦσας πρὸς τὴν ἰσχυροποίησιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ὠρίμανσιν τοῦ πνεύματος τῆς τρυφερᾶς νεότητος. Ὁ δὲ Σαλτςμάννιος (Salzmann, 1744—1811) ψέγων ἐκεῖνα τὰ σχολεῖα ἐν οἷς δὲν εἶχον εἰσαχθῆ εἰσέτι τακτικῶς αἱ ἐκδρομαὶ ἐξήσκει τοὺς μαθητὰς τοῦ εἰς τὰς ὁδοπορίας. ἐν αἷς πλείστα ἐδιδάσκοντο καὶ ὠφελοῦντο· ὁ ἀνὴρ οὗτος πολὺ συνετέλεσε καὶ διὰ τῶν συγγραμμάτων του καὶ τοῦ ἰδίου παραδείγματος καὶ τῶν ἐκδρομῶν τῶν μαθητῶν του, ὅπως ὑπὸ πλείστων ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀναγκαιότης τῶν ἐκδρομῶν καὶ θεωρηθῶσιν αὐταὶ ὡς σπουδαῖον μέρος τῆς ὅλης σχολικῆς ἐργασίας. Οὗτος ἐν τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκδρομῶν διωργάνωσε πολλάκις σχολικὰς ἐκδρομὰς πολυήμερους κορασίων, ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν ἀρρένων. Καὶ σήμερον δὲ γίνονται, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἐκδρομαὶ κορασίων, ἀλλὰ διαρκοῦσιν ὄχι μακρότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας καὶ διεξάγονται κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὸν γυναικεῖον χαρακτήρα. Μεταξὺ δὲ πλείστων ἀνδρῶν οἵτινες τότε ἐνθουσιώδεις ὑπὲρ τῶν ἐκδρομῶν ὑπῆρξαν ἀναφέροντες τὸν Πλαμάννιον (1771—1834) ὅστις τακτικῶς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐπεχειρεῖ ἐκδρομὰς καὶ ἐνίοτε πολυήμερους.

Ἐν ᾧ δὲ καὶ ἐν Ἑλβετία καὶ Γαλλίᾳ αἱ ἐκδρομαὶ ἤρξαντο συστηματικώτερον διεξαγόμεναι, αἱ ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ Βένδερ (1825—1850) ἐν Μαγχαίμ τῆς Γερμανίας γιγνόμεναι ἐκδρομαὶ παρουσιάζονται ὑπὸ πολὺ τελειότερον τύπον ἢ αἱ τοῦ Σαλτςμάννιου. Ἐν τούτῳ αἱ κατ' ἔτος μακρότεραι ἐκδρομαὶ, μετὰ τῶν ἐορτῶν, ἐσπερινῶν διαλέξεων κ.τ.θ. ἐσκόπουν τὴν ἐλευθερίον διαμόρφωσιν τοῦ πνεύματος τῶν μαθητῶν καὶ εὐρίσκοντο εἰς στενὴν συνάφειαν μετὰ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας. Ὁ δὲ Στόύ ἐν τῷ ἐν Ἰένῃ ἐκπαιδευτηρίῳ του τακτικῶς ἐπεχειρεῖ ἐκδρομὰς οὐ μόνον καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς συνεβήσαν ἀξιοσημειώμενα γεγονότα, μάχαι κλπ. ἐν ᾧ τέλος ὁ Τσίλλερ στηριζόμενος ἐπὶ ψυχολογικῶν λόγων, τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐκδρομῶν διὰ τὴν ἀγωγὴν ἐναργῶς παρέστησε, καὶ τοὺς κυριωτάτους ὅρους πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῶν ἐπαρκῶς διεσάφησεν.

Ἐν τῷ παρόντι σχολικαὶ ἐκδρομαὶ γίνονται καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν, εἰς πλείστα δὲ τῶν κρατῶν αὐτῆς καὶ ὑποχρεωτικῶς ἐν τῷ προγράμματι περιελήφθησαν. Ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τοῦ Στόύ γίνονται κατ' ἔτος δύο μεγάλαι ἐκδρομαὶ· μία τὸ θέρος διαρκεῖσα 4 ἡμέρας καὶ ἔχουσα προπαρασκευαστικὸν χαρακτήρα, καὶ ἑτέρα τὸ φθινόπωρον διαρκεῖσα 14—16 ἡμέρας· κατὰ ταύτην ἀναλόγως τῆς τάξεως καὶ ἡλικίας αὐτῶν οἱ μαθηταὶ διαιροῦνται εἰς 3 τμήματα· τέρμα τῆς ἐκδρομῆς εἶναι ἡ μέση,

δυτικὴ ἢ νότιος Γερμανία, ἄλλοτε δὲ ἡ Ἑλβετία ἢ μέρος τι τῆς Αὐστρίας. Θὰ ἐξετείνε δὲ πολὺ τὰ ὅρια τῆς παρουσίας πραγματείας ἡ ἀναγραφὴ καὶ αὐτῶν τῶν γενικωτάτων στατιστικῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐκδρομῶν. Ἐκτὸς δὲ τῶν τῶν ἡμιημερησίων ἢ ἡμερησίων, πλείστα ἐπιχειροῦνται πολυήμεροι ὧν ἡ διάρκεια ποικίλλει ἀπὸ 2—23 ἡμερῶν. Αἱ μακρότεραι ἐκδρομαὶ τῶν σχολείων τοῦ Βερολίνου καὶ Ἰένης ἔσχον ὡς τέρμα τὰ ὕψη τοῦ Τάτρα ἐν τοῖς κεντρικαῖς Καρπαθίαις, τὴν Ἑλβετίαν ἢ τὴν νότιον Σουηδίαν. Τὰ ἐξῆς τῶν ἐκδρομῶν τούτων δὲν εἶναι ὀλίγα, πρὸ πάντων ἐνεκα τῶν σιδηροδρόμων. ἂν καὶ τῇ φροντίδι τῶν Κυβερνήσεων εἰς πολὺ μερίαν τιμῇ αἱ διευθύνσεις τῶν σιδηροδρόμων παρέχουσιν εἰς τοὺς ἐκδρομῆς τὰ εἰσιτήρια.

Καὶ ἐν Βουξέλλαις δὲ τοῦ Βελγίου εἶναι ὑποχρεωτικαὶ κατὰ δεκάπενθήμερον αἱ ἐκδρομαὶ· ἐκτὸς τούτου γίνονται ἐν Βελγίῳ πολυήμεροι ἐκδρομαὶ ἐν αἷς λαμβάνουσι μέρος οἱ διὰ τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν καὶ καλῆς συμπεριφορᾶς διακριθέντες μαθηταὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων.

Ἐν Γαλλίᾳ δὲ αἱ ἐκδρομαὶ ἔλαβον ἰδιάζουσιν διαμόρφωσιν. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο δύσκολον εἰς τοὺς πτωχευτέρους μαθητὰς νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς πολυήμερους ἐκδρομὰς, εἰς ἐπιθεωρητῆς, ὁ Ἀνδρέ, Ἰδρυσε σύλλογον πρὸς διευκόλυνσιν τῶν σχολικῶν ἐκδρομῶν, ὅστις ἀρκετὰ χρηματικὰ ποσὰ συνέλεξε καὶ διηκούλυε τὴν διεξαγωγὴν αὐτῶν.

Ἐν γένει δὲ εἰς πάσας τὰς χώρας, ἐν αἷς ἡ ἀγωγή καὶ μόρφωσις τῶν παιδῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶναι ἰδρυμένη ἐπὶ ἀσφαλεστέρων βάσεων, αἱ σχολικαὶ ἐκδρομαὶ ἀποτελοῦσιν ὀργανικὸν καὶ ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ ὅλου σχολικοῦ βίου. Καὶ ἐν τῷ ὀργανισμῷ δὲ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἡμῶν εἰσῆχθησαν ὑποχρεωτικῶς αἱ ἐκδρομαὶ καὶ ἐν τῇ κατωτέρᾳ καὶ ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει. Ἐκ τοῦ ζήλου δὲ καὶ τῆς πρὸς τὴν τρυφεράν νεότητα ἀγάπης τῶν λειτουργῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐξαρτᾶται, ὅπως αὐταὶ καταλλήλως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῶν διοργανούμεναι καὶ διεξαγόμεναι ἀποβῶσι καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τῶν ἀπαραιτήτων μέσων, τῆς ὀρθῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς τῆς νεολαίας.

Π. Βαλάκης

Η ΦΑΙΔΡΟΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

Τί συμφέρει εἰς τὴν ἀνατροφὴν νὰ εἶναι τὰ παιδία εὐθυμὰ, ζωηρά, φαιδρά, χαρούμενα, νὰ γελῶσι νὰ παίζωσι, νὰ διασκεδάζωσιν ἢ νὰ εἶναι ἥσυχα, σοβαρὰ, σκεπτικὰ, ἀμύλητα, ἀθυμὰ; Ἰδοὺ ἐρώτησις, τὴν ὅποιαν μοὶ ἀπηύθυνεν ἐγγράφως πρὸ τινῶν ἡμερῶν φίλος διδάσκαλος ζητῶν ἐπὶ ταύτῃ τὴν γνώμην μου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐνδέχεται νὰ ἐκφράζη τὴν ἀπορίαν καὶ πολλῶν ἄλλων διδασκάλων, πλείοτέρων δ' ἴσως γονέων, δὲν κρίνω ἀσκοπον νὰ δώσω σήμερον δημοσίᾳ εἰς ταύτην τὴν ἀπόκρισιν ἐὰν ἡ φίλη Πρόοδος ἤθελεν εὐαρεσθηθῇ νὰ φιλοξενήσῃ τὴν γνώμην ταύτην εἰς τὰς στήλας αὐτῆς. Τοσοῦτόν δὲ μάλλον θεωρῶ τοῦτο ἀναγκαῖον, ὅσον γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἄνθρωποι, οἵτινες ἀγευστοὶ ἐντελῶς καὶ ἀμοιροῖ

παιδαγωγικῶν πραγμάτων, καὶ καθόλου ἰδιώται τῆς ὀρθῆς τῶν παιδῶν ἀνατροφῆς, φρονούσιν ὅτι τὰ παιδιά παρὰ τὴν φύσιν αὐτῶν πρέπει πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ παρουσιάζωνται ἄνδρες, ὁδοῦροι, σκυθρωποὶ, σπουδαῖοι, σκεπτικοί, ψυχροί, οἵτινες δὲν θέλουσι νὰ ἀναγνωρίσωσι καίμηται ἀπόλαυσιν εἰς τὰ παιδιά, ὅσον ἄνθρωποι καὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ θεωροῦσι καὶ μεταχειρίζονται ταῦτα ὡς αἰχμαλώτους παραδεδωμένους εἰς αὐτοὺς ἀνευ ὁρῶν καὶ ἀνευ ὁρίων καὶ οἵτινες τὴν εὐθυμίαν, τὴν φαιδρότητα, τὴν χαρὰν τὸν γέλωτα τὸν ἄφρον μάλιστα καὶ ἄκακον γέλωτα, θεωροῦσιν ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐγκλήματα, τὰ ὅποια διαπράττουσι τὰ παιδιά.

«Πρόσεχε, ἤκουσα ἡμέραν τινὰ διδάσκαλον ἐκ τῶν καλυτέρων νομιζομένων ἐν Ἑλλάδι νὰ λέγῃ ἐν σχολικῷ περιπάτῳ μετὰ τόνου αὐστηροῦ εἰς μικρὸν μαθητὴν, ὅστις συνομιλῶν μετ' ἄλλου συμμαθητοῦ του ἐν τῇ ἐξοχῇ, εἶχε διαπράξει τὸ φερόν ἐγκλημα νὰ γελᾷ. Πρόσεχε! Ὁ γέλως δὲν εἶναι καλὸν πράγμα. Δὲν φέρει τιμὴν καὶ ὑπόληψιν εἰς τὸν μαθητὴν. Ὁ μαθητὴς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γελᾷ. Ὁφείλει πάντοτε νὰ εἶναι σοβαρὸς, σκεπτικὸς, «μενός». Χωρὶς νὰ ἀποκριθῇ τίποτε εἰς πάντα ταῦτα ὁ καλὸς μαθητὴς, χωρὶς καὶ νὰ ἐρωτήσῃ ποῖον ἄρθρον τοῦ ἠθικοῦ ἢ τοῦ ποινικοῦ ἢ τοῦ σχολικοῦ νόμου παρέβη γελᾶσας, ἐκίψῃ τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ κομβολόγιον τοῦτο τῶν ἐπιτιμησῶν τοῦ διδασκάλου του περίλυπος, καὶ ἀπῆλθε διωπηλὸς καὶ κατὰ φύσιν. Ἀπέθανεν ἐπὶ τῶν παιδικῶν αὐτοῦ χειλέων ἐκ συγκοπῆς παθὼν τὸ ἄκακον μείδιμα καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου του ἐξηφανίσθη τελείως ἡ χαρὰ. Πόσοι τοιοῦτοι σοβαροὶ καὶ σπουδαῖοι διδάσκαλοι, ἐσκέφθην τότε, δὲν μεταχειρίζονται καθ' ἑκάστην τὰς αὐτὰς ἀγαθὰς συνήθους πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν καὶ πόσα τοιαῦτα παρόμοια ἢ καὶ χειρότερα παραδείγματα δὲν λαμβάνουσι χώραν καθ' ἑκάστην ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν σχολείων;

Καὶ ὅμως ἡ φαιδρότης, ὁ γέλως, ἡ χαρὰ, ἡ εὐθυμία εἶναι ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τῆς υἱείας, εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν παιδίων, εἶναι τὸ πολυτιμότεον κεφάλαιον εἰς τὴν ἠθικοποίησιν αὐτῶν. Ἄνευ χαρᾶς δὲν ὑπάρχει ἀληθὴς υἱεία καὶ ἄνευ υἱείας δὲν ὑπάρχει οὔτε σωματικὴ οὔτε πνευματικὴ ἀληθὴς ἀνάπτυξις. Ἡ χαρὰ εἶναι ὁ ἀγρυπνός φύλαξ τῆς υἱείας αὐτῇ, ζωογονεῖ ὡς ὁ καλὸς οἶνος ὅλον τὸ σῶμα, αὐτὴ τὸνώνει τὰ διάφρα αὐτοῦ ὅργανα καὶ αὐτὴ φέρει εἰς ἰσορροπίαν καὶ ἁρμονίαν ὅλας τὰς λειτουργίας. Τί δὲ ἄλλο εἶναι υἱεία εἰ μὴ ἰσορροπία καὶ ἁρμονία ὅλων τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος; Ταύτης δὲ τῆς ἰσορροπίας καὶ ἁρμονίας τὸ αἶσθημα ἀποτελεῖ κατὰ τὸν Φεουχτερολέμπεν τὸ θέλητρον τῆς ζωῆς ἡμῶν. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κάντιος, ὁ Ἀριστοτέλης τῶν νεωτέρων χρόνων, τοσαύτην ἀξίαν καὶ δύναμιν ἀνεγνώριζεν εἰς τὴν φαιδρότητα καὶ καθόλου εἰς τὴν χαρὰν ἐπὶ τῆς υἱείας τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ ὅτι «**ἄνθρωπος, ὅστις μετ' ἀγαλλιάσεως ἀπέλαυσε τῆς ἡδονῆς εὐαρέσκειν δύναστροφῆς θέλει ἔχει περισσότερον ὄρεξιν νὰ γενθῇ ἢ ἂν ἔκαμνε διωρὸν περίπατον καὶ δι' εὐαρέσκειν δύναστροφῆς εἶναι προτιμότερα τῆς ἀσκήσεως τοῦ σώματος**». Ἀφ' οὗ λοιπὸν τοσοῦτον εὐεργετικὴν ῥοπὴν ἀσκεῖ ἡ χαρὰ, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται, ἐπὶ τῆς υἱείας καὶ καθόλου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σώματος, κακουργοῦσιν ἀναντιρρήτως οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι, οἵτινες διαταράττουσι τὴν χαρὰν τῶν παιδίων, οἵτινες φονεύουσιν αὐτὴν. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ ἠθικὸν μέρος ἡ χαρὰ εἶναι ὁ προστάτης ἀγγελὸς τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπου ἀκούονται ἄσματα, λέ-

γει μία Γερμανικὴ παροιμία, ἐκεῖ κάθησον ἥσυχος, διότι κακοὶ ἄνθρωποι δὲν ἄδουσι ποτέ. Μὲ τὴν φλογίνην αὐτῆς ῥομφαίαν ἡ χαρὰ ἱσταται εἰς τὴν πύλιν τῆς ψυχῆς, ὡς ὁ φυλάκτων τὴν πύλιν τῆς Ἑδῆς ἀγγελὸς, καὶ δίδωκε μακρὰν τὴν ἀμαρτίαν, ἀπαγορεύει τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην, εἰς τὸν φθόνον καὶ τὴν μοχθηρίαν. Καρδία ὑπὸ τῆς χαρᾶς ὁμοιάζει μὲ ἔδαφος, τὸ ὅποῖον ἐκτεθειμένον εἰς τὸν καθαρὸν ἄερα καὶ εἰς τὸν ζωογόνον ἥλιον, ἀδυνατεῖ νὰ γεννήσῃ καὶ συντηρήσῃ μιάσματα, ἀδυνατεῖ νὰ βλαστήσῃ καὶ θρέψῃ δηλητηριώδη φυτά. «**Ἡ φαιδρότης**, λέγει ὁ Ἰωάννης Παῦλος, **εἶναι ὁ ἥλιος, εἰς τὸν ὅποιον τὰ πάντα εὐδοκίμοῦν πλὴν τῶν φαρμακερῶν φυτῶν**». Ὁ δὲ Ὀππελ συνιστῶν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς διδασκάλους νὰ πλέξωσι μὲ ἄνθη χαρᾶς τὸν στέφανον τῆς νεότητος τῶν παιδίων «**χαρὰ καὶ εὐθυμία βίος**, ἐπιλέγει, **εἶναι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν εὐγενῶν αἰσθημάτων, ὅ,τι ὁ ἥλιος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθέων**». Κατὰ ταῦτα μόνον παιδιά φαιδρὰ εὐθυμία, γελῶντα, εἶναι παιδιά ἀγαθὰ, ἠθικά. Τὰ ἄθυμα παιδιά, τὰ σκυθρωπά, τὰ κατηφῆ, τὰ μεμψίμοιρα, τὰ αἰωνίως τεθλιμμένα καὶ αἰωνίως ἀγέλαστα, βαδίζουσιν μοιραίως ἐν τῇ ὁδῷ τῆς κακίας καὶ ὅχι τῆς ἀρετῆς.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου ἀνυπολόγιστον ὄρασιν ἔχει ἡ χαρὰ καὶ τὸ φαιδρὸν ἦθος. Ὡς ἡ γῆ ἔχει ἀνάγκην ὑγρασίας καὶ θερμότητος, ἵνα ἀναδείξῃ τὰ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς κεκρυμμένα σπέρματα, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἔχει ἀνάγκην χαρᾶς, ἵνα ὑποδεχθῇ, συντηρήσῃ καὶ προάγῃ τὰ ἐν αὐτῇ εἰσερχόμενα πνευματικὰ σπέρματα, τὰς παραστάσεις. Διὰ τοῦτο πᾶν ὅτι προσπίπτει ἡμῖν, ὅταν διατελώμεν ἐν χαρᾷ, ἐνσάρκωται ἐν ἡμῖν εὐκόλως. Αἱ ἐννοιαί καθίστανται ἐναργεῖς καὶ ζωηραί, οἱ ἥχοι λαμβάνουσι τὰς μᾶλλον διαπεραστικὰς ὁξύτητας καὶ αἱ ἰδέαι εἰσερχονται καὶ κατατάσσονται οἷον ἐν αὐτομάτῳ ἐν τῇ πνεύματι ἡμῶν. Πᾶν ὅ,τι εὐκολώτερον ἐμάσθον καὶ καλύτερον ἐνοήσαμεν, πᾶν ὅ,τι ἐνεχαράχθη βαθύτερον ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν καὶ διατηρεῖται ἀλυστον καὶ ζωηρόν, τοῦτο ἐξετάζοντες εἰσρίσκομεν ὅτι εἰσῆλθεν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν, καθ' ὃν χρόνον αὐτὴ ἐτέλει ἐπὶ τῶν πτερυγῶν τῆς χαρᾶς. Τεθλιμμένη ψυχὴ, ἄθυρος καὶ σκυθρωπὴ, εἶναι ψυχὴ κλειστὴ καὶ ἀναίσθητος εἰς πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐπίδρασιν. Μάτην ἡθελε τις κρούει τὴν θύραν αὐτῆς.

Κατὰ ταῦτα ἡ χαρὰ εἶναι ἡ γελῶσα θεότης, ἥτις φρουρεῖ καὶ σκέπει τὴν υἱείαν τοῦ παιδιοῦ ἥτις εὐλογεῖ τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν, ἥτις εὐοδῶν τὴν ἠθικοποίησιν αὐτοῦ.

Ἄνευ αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ τελείως ὁ σκοπὸς τῆς ἀνατροφῆς. Διὰ τοῦτο ὅχι μόνον ὀφείλουσιν οἱ διδάσκαλοι νὰ μὴ διαταράττωσι τὴν χαρὰν τῶν παιδίων, ἥτις ὡς ἄνθος αὐτοφύεος βλαστάνει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ἀλλ' ὀφείλουσι καὶ νὰ καλλιεργῶσι καὶ νὰ προάγῃ ταύτην. Τῆς τοιαύτης δὲ καλλιεργείας καὶ ἀναπτύξεως ἄθρονα κεῖνται τὰ μέσα ἐν ταῖς ἡρσίν αὐτῶν. Ἀσματα, ἐκδρομαί, παιγνίδια, περίπατοι, ἐορταί, ποικιλία μαθημάτων, ὕλη ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μαθητῶν, μεθοδικὰ ταύτης μετὰδοσις, ἐργασίαι ἐλευθεραὶ, καὶ ὅραι ἱκαναὶ πρὸς τοῦτο, ἰδοὺ τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων οἱ καλοὶ διδάσκαλοι δύνανται νὰ καταστήσωσι τοὺς μαθητὰς αὐτῶν φαιδρούς καὶ εὐθύμους· ἀλλ' ὑπεράνω πάντων τούτων πρέπει ἀναντιρρήτως νὰ ἱσταται ἀκοίμητος πάντοτε ἡ φαιδρότης τοῦ διδασκάλου. Μόνον ὅπου ὑπάρχει αὕτη ζωὰ καὶ ἐνεργὸς, ὅπου ὁ διδάσκαλος δὲν παρουσιάζεται σκαιὸς, βάρβαρος, στυννὸς καὶ θεοκατάρατος, ἀλλ' αἰετοῦ ἀγγελὸς εὐφροσύ-

νης καὶ ζωῆς, ἐκεῖ τὰ ἄλλα μέσα ἔχουσι ζωὴν καὶ δύναμιν. Διὰ τοῦτο ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς διδασκάλους λέγω τὰ ἑξῆς: Διδάσκαλοι, ἀφετε τὰ παιδία ἐλεύθερα κατὰ τὸν ἐλεύθερον αὐτῶν χρόνον, νὰ εὐθυμῶσι, νὰ γελῶσι, νὰ χαίρωσι, νὰ παίζωσι, νὰ ἄδωσι, νὰ βορῶσιν ἀκόμη, ἂν τοῦτο εὐχαριστῇ ταῦτα καὶ ἑφ' ὅσον διὰ τοῦ γέλωτός των, διὰ τοῦ βορῦθου των, δὲν ἐνοχλοῦσι κανένα, ἑφ' ὅσον διὰ τῶν παιγνιδίων των, διὰ τῶν ἁσμάτων των οὐδένα ἀνυσυχοῦσιν, οὐδένα βλάπτουσιν. Τὰ παιγνίδια εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τῶν παιδίων τὰ ἁσματα εἶναι ἡ ζωὴ αὐτῶν. Ἔστε δὲ πάντοτε ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς μαθητὰς σας, ἔστε γλυκεῖς, ἔστε φαιδροὶ. Τότε καὶ μόνον τότε δύνανται νὰ ἀπληρώσωσιν ζωηρῶς εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν οἱ λόγοι σας καὶ νὰ ἐπενέγκωσι τὸ ποθοῦμενον ἀποτελεσμα. Τὰ παιδία μόνον ἐντὸς τῆς ἀμωσφαίρας τῆς φαιδρότητος καὶ τῆς χαρᾶς ζωογονοῦνται καὶ ἐξευγενίζονται, ἄλλως φθίνουσι καὶ μαραίνονται. **Παιδία δὲ μαραμμένα εἶναι πρὸς φύσιν παιδία.** Διὰ τοῦτο ἔστε ἀείποτε φαιδροὶ. Ἔστε φαιδροὶ ἵνα ἀνοίξωσιν ὑμῖν τὴν καρδίαν αὐτῶν τὰ παιδία. Ἔστε φαιδροὶ, διότι τὰ παιδία ἐνώπιον ξηροῦ καὶ στεγνοῦ διδασκάλου κλείουσιν ὡς τὰ ἄνθη πρὸ τῆς ἐπερχομένης νυκτός.

ΧΡ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐν Κνωσσῷ Νεώτερα εὐρήματα ἀνεσκάφησαν τελευταῖον τάδε:

1) Πῶμα ἀγγείου ἐξ ἀλαβάστρου με ἐπιγραφὴν Αἰγυπτιακὴν, ἥτις ἀναφέρει τὸ ὄνομα βασιλέως τινὸς Αἰγυπτίου. Ἡ ἀκριβεία καὶ ἡ λεπτότης τῆς ἐγγράψεως τῶν γραμμάτων εἶναι θαυμαστή. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δὲ θὰ μᾶς εἰπωσιν οἱ Αἰγυπτιστολόγοι κατὰ προσέγγισιν τὴν χρονολογίαν τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀγγείου. 2) Τεμάχιον τοιχογραφίας, 0,12 μέτροι καὶ 0,8 πλάτους, περιστῶν μορφῆς γυναικείας τὸ ὑπεράνω τοῦ στήθους μέρος με πρῶσαν ἡ περιβολήν. 3) Πρὸς τὴν βορείαν πλευρὰν τῶν ἀνακτόρων δεξιμένη ὕδατος ἐπενδεδυμένη ἔσθην διὰ πλακῶν ἐκ γύψου φυσικοῦ, 2 μέτρων ὕψους καὶ 1,20 πλάτους, καὶ κλίμαξ δι' ἧς κατήρχοντο εἰς τὸν πυθμένα. 4) Ἐν μέσῳ περίπου τοῦ ἀνακτόρου μικρὸν τετράγωνον δωμάτιον, οὗ ἐν μέσῳ ὑπάρχει χαμηλὴ καὶ παχεῖα στρογγύλη στήλη ἐκ μαρμάρου (ὕψ. 0,80, διάμετρος 0,60), φέρουσα ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας δύο ἀβαθεῖς κοιλάνσεις καταλαμβανούσας ἀκριβῶς τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας ταύτης· ἐπὶ τοῦ πρὸς Δ. δὲ τοίχου τοῦ αὐτοῦ δωματίου ὑπάρχει εἰσὲν ἡμικυκλικὴ τράπεζα ὕψους ἐνὸς περίπου μέτρου· τὸ ἄνω μέρος τοῦ κατασκευάσματος τούτου ἀποτελεῖ πλάξ ἐκ γύψου ἥτις στηρίζεται ἐπὶ βάσεως ἐξ ὠμῶν πλίνθων ἐπικεχρισμένων ἀσβέστω. Ἀνεξήγητος μένει μέχρι τοῦδε ἡ χρησιμότης τῶν κατασκευασμάτων τούτων. 5) Δωμάτιον ἐπίσης μικρὸν καὶ τετράγωνον (2 μ. X 3 μ.) ἔχον εἰς τὸν πρὸς Δ. τοῖχον χαμηλὸν τινα σοφᾶν (0,20 μ. ὑπὲρ τὸ ἔδαφος) ἐκ πλίνθων ὠμῶν ἐπικεχρισμένων ἀσβέστω, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει κωνοειδὴς κοιλότης ὁμαλὰ πρὸς λεκάνην. Εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ δωματίου εὐρέθη ἐπιμήκης ἐξ ὠμῶν ἐπίσης λίθων κατασκευάσμα ἀσβέ-

στω ἐπικεχρισμένον μετὰ ὁμοίας κοιλότητος καὶ παρ' αὐτὸ πλατὺ κάθισμα ἐκ λίθου.

Ἐν τῷ Φαιστίῳ ἀνακτόρῳ ἐξεχώσθη καὶ ἐκαθίσθη κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Μαρτίου τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀνακτόρου, τὸ *μέγαρον τῶν ἀνδρῶν*, ὡς περ γράφεται ἐν τοῖς Ὀμηρικῶς ἔπεσι καὶ ὡς ἐγνώσθη διὰ τῶν ἐν Τίρυνθι Μυκηνῶν καὶ ἀλλαγῶ ἀνασκαφῶν. Ἐκ τῆς πρὸς Δ. τοῦ ἀνακτόρου αὐλῆς κλίμαξ μεγαλοπρεπῆς πλάτους 14 μέτρων ἄγει ἀνετότατα διὰ 10 ἀναβηθμῶν πλάτους μὲν 60 ἐκατοστῶν ὕψους δ' ἐλαχίστου εἰς τὴν αἴθουσαν ἥτοι στοὰν ἥτις δὲν φαίνεται ἐνταῦθα ἄλλ' ἢ τὰ σκεπαστῇ ἢ ἀπετέλει μόνον προαύλιον τι.

Ἐκ τῆς αἰθούσης διὰ 2 μεγάλων πυλῶν σχηματιζομένων διὰ μιᾶς ἐκατέρωθεν παραστάδος καὶ κίονος στρογγύλου ἐν τῷ μέσῳ εἰσερχόμεθα εἰς τὸν πρόδρομον, στενὸν καὶ ἐπίμηκες διαμέρισμα ἐξ οὗ διὰ 2 ὁμοίων πυλῶν εἰσερχόμεθα εἰς τὸ κυριώδες μέγαρον ἥτοι αἴθουσαν μεγαλοπρεπῇ ὀρθογωνίῳ σχήματος μήκους 14 μ. καὶ πλάτος 10 μ. ἥς ἡ στέγη ἐδαστάζετο ὑπὸ 3 κίονων, ὧν σώζονται κατὰ χώραν αἱ στρογγύλαι βάσεις ἐκ λίθου σκληροῦ, ἡ μὲν ἐρυθροῦ ἡ δὲ ὑποκυάνου, ἡ δὲ τρίτη κροκαλοπαγοῦς, τὸ δὲ ἔδαφος εἶναι ἐστρωμένον διὰ σκληρᾶς ἀμμοκονίας· λείπει μόνον ἡ ἐστία ἡ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μεγάρου εὐρισκομένη κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν περιγραφὴν, καὶ ὡς εὐρέθη καὶ ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Τίρυνθος.

Κινητὰ εὐρήματα α') πέλεκυς ἐκ πρασίνου λίθου· β') μήτρα πηλίνῃ δι' ἧς κατεσκευάζοντο εἰδώλια Ἀρτέμιδος καθήμενης, ὠραιᾶς ἑλληνικῆς τέχνης· γ') διάτρητος φακοειδὴς λίθος (γαλόπετρα) φέρουσα παράστασιν ἐλάφου· δ') ψήγματα λεπτὰ χρυσοῦ καὶ ε') τεμάχιον λίθου ἐνεπιγράφου.

ΑΣΦΥΞΙΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑΙ

Συμβαίνει πολλάκις νὰ εὐρεθῇ τις πρὸ τοιούτου ἀπροσδοκῆτου δυστυχήματος, καὶ παρ' ὅλων τὴν καλὴν διάθεσιν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἡ ἐγκαίριος προσέλευσις ἱατροῦ εἶναι ἀδύνατος, ἀναγκάζεται ἡ νὰ προῃθῇ εἰς μέτρα ἀνεπαρκῆ ἢ ἀνωφελῆ ἢ νὰ μένῃ με ἐσταυρωμένης τὰς χεῖρας διότι ἀγνοεῖ τί νὰ πράξῃ.

Ἐν τούτοις ἡ Ἐπιστήμη ὑποδεικνύει ἀπλούς τὰτα ἅμα καὶ σωτήριά τινα μέτρα ἅτινα λαμβάνων τις ἐγκαίρως δύναται νὰ ἀναφάνῃ ἀληθῆς σωτὴρ ἀνθρώπου τοῦ ὁποίου ἄλλως ὁ θάνατος θὰ ἦτο βέβαιος.

Ἡ ἀσφυξία εἶναι κατάστασις φαινόμενικὸν θάνατον καὶ προέρχεται ἐκ τῆς παρεμποδίσσεως τῶν φαινομένων τῆς ἀναπνοῆς ἢ ὅταν ἀποφραχθῶσιν ἡ ρίς καὶ τὸ στόμα, ἢ ὅταν ἐμβαπτισθῇ τις εἰς ὕδωρ ἢ εἰς ἄλλο ὑγρὸν ἢ ὅταν στραγγαλισθῇ ἢ ἀπαγχονισθῇ, ἢ ὅταν τέλος ὅπως δῇποτε εἰσπνεύσῃ ἀκατάλληλον πρὸς ἀναπνοὴν ἀέριον, εἶον ἀνθρακικὸν ὄξυ, ἄζωτον, φωταέριον, ὀξειδίου τοῦ ἀνθρακος κλπ.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος πάθῃ ἀπὸ ἀσφυξίας, τὸ πρῶ-

σωπον αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες λαμβάνουσι χρῶμα ἰώδες, καὶ αἱ αἰσθήσεις του ἀπόλλυνται.

Πρῶται βοήθειαι. Τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχωμεν νὰ ἐπαναρχίσῃ ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ κυκλοφορία. Πρὸς τοῦτο ἀφοῦ πρῶτον ἀπομακρύνωμεν τὴν προκαλέσανσαν τὴν ἀσφυξίαν αἰτίαν τοποθετοῦμεν τὸν παθόντα ὑπτίον μὲ τὴν κεφαλὴν ὀλίγον ὑψωμένην, εἰς μέρος μετρίως θερμὸν εἰ δυνατόν, καὶ ἀφαιροῦμεν τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ ἀποσχίζοντες ἐν ἀνάγκῃ διὰ ψαλίδος.

Ἀποφεύγομεν ν' ἀναρτῶμεν ἐκ τῶν ποδῶν ὡς κρινῶς πράττουσι διὰ τοὺς πνιγέντας, ἵνα δῆθεν ἐξαχθῇ τὸ ὕδωρ τὸ εἰσελθὸν εἰς τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα.

Ἐὰν εἶνε δυνατόν κατακλίνωμεν τὸν παθόντα ἐπὶ κλίνης ἢ ἐπὶ στρωμνῆς τοποθετουμένης ἐπὶ τραπέζης καὶ καλύπτομεν διὰ καλύμματος θερμοῦ. Τούτων ταχέως γενομένων διανοίγομεν τὸ στόμα εἰσάγοντες μεταξὺ τῶν ὀδόντων τεμάχιον ξύλου ἢ ἄλλο ἀντικείμενον ὁμαλὸν καὶ ὄχι τέμνον, κατάλληλον πρὸς τοῦτο· μετὰ δὲ ταῦτα διατηροῦμεν κεχωρισμένους τὰς σιαγόνας διὰ τῆς τοποθετήσεως φελου μεταξὺ τῶν ὀδόντων, καὶ ἐλκύομεν τὴν γλῶσσαν πρὸς τὰ ἔξω συλλαμβάνοντες αὐτήν διὰ τῶν δακτύλων καὶ χειρομάκτρον· ἀφοῦ δ' ἐπιτύχωμεν τοῦτο ἐνεργοῦμεν ρυθμικὰς τῆς γλώσσης ἑλξεις 12—15 εἰς ἕκαστον πρῶτον λεπτόν.

Συγχρόνως δὲ προκαλοῦμεν τὴν τεχνητὴν ἀναπνοὴν διὰ τῆς κινήσεως τῶν ἄνω ἄκρων· πρὸς τοῦτο λαμβάνομεν τοὺς 2 βραχίονας ἀπὸ τοὺς ἀγκῶνας καὶ τοὺς ἀνυψοῦμεν ἕως ὅτου φθάσωσιν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς· ἔπειτα τοὺς καταβιβάζομεν καὶ τοὺς πιέζομεν ἐλαφρῶς πρὸς τὰ στήθος τοῦ ἀσθενοῦς καὶ οὕτω καθέξῃς. Αἱ τοιαῦται κινήσεις πρέπει νὰ γίνωνται βραδέως, 15 περίπου εἰς ἕκαστον πρῶτον λεπτόν.

Πλὴν τούτων, ὅπως διεγείρωμεν τὸ νευρικὸν σύστημα, ποιοῦμεν ἰσχυρὰς ἐντριβάς ξηρὰς ἢ μετὰ οἰνοπνεύματος ἀπλοῦ ἢ καφορούχου, τὰς ὁποίας ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰ ἄκρα καὶ προεκτείνομεν μέχρι τῆς καρδίας· θέτομεν φιάλας ὕδατος θερμοῦ μεταξὺ τῶν ποδῶν, τῶν μῆρῶν καὶ τῶν μασχαλῶν, ῥαντίζομεν τὸ πρόσωπον δι' ὕδατος ψυχροῦ, γαργαλίζομεν τὴν εἰς τὸ βάθος τοῦ στόματος κενίδα (σταφυλήν), καὶ ἐρεθίζομεν τὴν βλεννογόνον τῆς ρινὸς διὰ πτεροῦ, ἢ διὰ τῆς προσαγωγῆς ἀτμῶν αἰθέρος, ἀμμωνίας κ.τ.λ.

Ἀφοῦ τέλος ἐπιτύχωμεν νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ κυκλοφορία, δυνάμεθα ἐπιτρεπομένης τῆς καταπόσεως νὰ χορηγήσωμεν ἐσωτερικῶς διεγερτικόν τι ποτόν, οἶον κονιάκ, ρούμιον, οἶνον ἰσχυρόν, κ.τ.λ.

Ἀλλὰ πάντων σπουδαιότατον εἶνε ν' ἀρχίσωμεν ἐγκαίρως καὶ νὰ μὴ ἀποθαρρυνώμεθα· ὑπάρχουσι πολλὰ ἐπισήμως μεμαρτυρημένα παραδείγματα κατὰ τὰ ὁποῖα ἄνθρωποι παθόντες ἐξ ἀσφυξίας ἐπανήλθον εἰς τὴν ζωὴν διὰ τῆς ἐπιμόνου τεχνητῆς ἀναπνοῆς ἐκτελεσθείσης ἐπὶ πολὺ.

I. Σ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Γ'. Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων

(Μάρκ. ιε'. 43—47 καὶ ιστ'. 1—8)

Βουλευτής, μέλος τοῦ μεγ. Συνεδρίου.

Εὐσχήμων, σεβάστως διὰ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας του, διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ εὐλάβειάν του.

Τολμῆσης. Ὁ Ἰωσήφ φοβούμενος ἄχρι τοῦδε νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, λαμβάνει ἥδη τὴν τόλμην νὰ φανερωθῇ ὡς τοιοῦτος, παρουσιάζομενος ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου ἵνα ζητήσῃ τὴν ἄδειαν νὰ παραλάβῃ καὶ θάψῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

Καὶ διαγενομένου τοῦ Σαββάτου, παρελθόντος ὁλοκλήρου τοῦ Σαββάτου, τὸ ὁποῖον παρετείνεται μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

Τῆς μιᾶς Σαββάτων, τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, τῆς καθ' ἡμᾶς Κυριακῆς. Ἡ ἐβδομάς ἐκαλεῖτο παρ' ἑβραίοις καὶ Σάββατα.

Καὶ τῷ Πέτρῳ, ἰδιαιτέρως προσκαλεῖται ὁ Πέτρος, ἵνα μάθῃ, ὅτι μετανοήσας εὐλοκρινῶς ἐπὶ τῇ ἀρνίσει τοῦ Ἰησοῦ, συνεχωρήθη ὑπ' αὐτοῦ, συγκαταριθμούντος αὐτὸν ἥδη μεταξὺ τῶν μαθητῶν του.

Πρόαγει ὑμᾶς, περιμένει ὑμᾶς πρὸς συνάντησιν.

Καὶ ἐξελθοῦσαι, τὰ μνημεῖα παρ' ἑβραίοις ἦσαν συνήθως σπήλαια, φυσικὰ ἢ τεχνητὰ, ἐπὶ πετρῶν ἐνίοτε λελατομημένα, ἐντὸς κήπων, ἐσωτερικῶς διηρημένα εἰς διάφορα διαμερίσματα, προφυλαττομένου τοῦ στομίου διὰ θύρας ἢ μεγάλης τινὸς πέτρας

Δ'. Κυριακὴ τοῦ Παραλύτου

(Ἰωάν. ε'. 1—15)

Ἐπὶ τῇ προβατικῇ, τ. ἔ. πύλῃ, ὀνομασθεῖσθαι οὕτω ἐκ τῆς ἐνταῦθα γινομένης ἀγορᾶς τῶν προβάτων.

Οὐκ ἔξεστί σοι ἄραι τὸν κράδδατον. Οἱ Ἰουδαῖοι Νομοδιδάσκαλοι διεκρίνον 30 εἶδη ἀπειρορρεμένων ἐργασιῶν κατὰ τὸ Σάββατον, ὧν μία ἦτο καὶ ἡ μεταφορὰ οἰκιακοῦ σκεύους ἢ ἐπίπλου.

Ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένεισεν, ἀνεχώρησε κρυφίως, ἀποφεύγων τὴν συγκέντρωσιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἐκφρασίαν τοῦ θαυμασμοῦ, ὃν προσέκαλουν τὰ θαύματά του.

Ἐν τῷ ἱερῷ, τῷ ναῷ τοῦ Σολωμώντος, ὅπου εἶχε μεταβῇ ὁ θεραπευθεὶς παράλυτος διὰ νὰ προσφέρῃ θυσίαν εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν.

Ἴδε ὑγιὺς γέγονας, μὴκέτι ἁμαρτάνε. Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Ἰησοῦ ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀσθένεια τοῦ παραλύτου ἦτο συνέπεια ἀτομικῆς ἁμαρτίας. Πολλάκις αἱ ἀσθένειαι εἶναι καὶ κληρονομικαί. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀποφεύγωσι τὰς ἁμαρτίας καὶ οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα.

Καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι... Τὴν πληροφориάν. ἢν ὁ τέως παράλυτος δὲν ἐγνώριζε νὰ δώσῃ ἀγνοῶν τὰ κατὰ τὸν ἱατρὸν του, ἐρχεται ἥδη νὰ παράσχῃ ἐλπίζων ὅτι ἡδύνατο τοιοῦτοτρόπως νὰ συστήσῃ πρὸς ὄφελος καὶ ἄλλων τὸν Ἰησοῦν, ὡς ἱατρὸν τῶν ψυχικῶν καὶ τῶν σωματικῶν νόσων.

Θέμα

Περὶ τῆς τιμῆς τῶν ἐορτῶν διὰ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν εὐεργετικῶν πράξεων, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Κ. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις δὲν παρήρχετο ὀχρὸν ἐορτῇ Σαββάτου καὶ νὰ μὴ εὐεργετήσῃ δυστυχῇ τινα ἢ πάσχοντα. Καὶ οἱ μαθηταὶ δύνανται νὰ ἐορτάζωσι τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς ἄλλας ἐορτάς μεταβαίνοντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ προδευχηθῶσιν εἰς τὸν Θεὸν μετὰ τῶν γονέων, τῶν συγγενῶν καὶ τῶν συγχωριτῶν καὶ συμπολιτῶν των, ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἀσθενεῖς συμμαθητάς, φίλους, συγγε-

νεῖς καὶ γνωστούς των, καὶ προθύμως ὑπηρετοῦντες τοὺς γηραιούς ἢ ἀδυνάτους ἢ ἀσθενεῖς γονεῖς ἢ ἄλλους συγγενεῖς των·

Ἀρχιμ. Χρ. Τσπετάκης
Διευθυντῆς τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου

ARNAUD—JEANTI FILS

Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τοὺς εὐγενεῖς Γαλάτας οἵτινες κατὰ τὸ ἔτος 1893 διέτρεχον τὴν ἡμετέραν νῆσον, συνοδευόμενοι ὑπὸ εὐέλπιδος υἱοῦ, ὅστις ἀπετέλει τὸ χάρισμα τοῦ βίου των; Πρὸς πάντας προσήνης καὶ συμπαθῆς πρὸς τὰ παθήματά μας ἡ οἰκογένεια Arnaud-Jeanti πανταχοῦ ὅπου τῆς Κρήτης μετέβησαν κατέλιπον εὐαρεστοτάτας ἀναμνήσεις· τὼν πιεζομένων λαῶν τὰ δεινὰ συνεκίνουν πάντοτε τὴν εὐγενὴ αὐτῶν καρδίαν, καὶ ὅτε ἐπ' ἐσχάτων τὸ Κρητικὸν ἔδαφος ἐβάφето αὐθις ὑπὸ νέων αἱμάτων, καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τῆς γοηφίδος ζωηροτάτην ἐξεδήλου τὴν συμπάθειάν του· ὁ νεαρὸς εὐπατριδὴς ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς μεγάλης πόλεως τῶν Παρισίων θερμὴν ἐκκλησίαν ποιοῦμενος εἰς τὴν κοινὴν τῆς Εὐρώπης γνώμην καὶ συντηροῦν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τῆς Κρήτης καὶ τῆς ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος· ἀλλὰ σήμερον τὴν εὐτυχὴ οἰκογένειαν ἔχει πλήξει συμφορὰ ἀνεπανόρθωτος. «Ἐκεῖνος ἐκ τῶν τριῶν, γράφει πρὸς φίλον του ὁ δυστυχὴς γέρον, ὅστις ὤφειλε τελευταῖος νὰ καταλίπῃ τὸν κόσμον, ὁ υἱός μου, ὅστις ἦτο ἡ τιμὴ καὶ ἡ χαρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς του, μὰς ἀνηρπάγη αἰφνίς· καὶ ἀπώλεσα ὁ δυστυχὴς ὄχι μόνον τὸν υἱόν μου, ἀλλὰ καὶ τὸν σύντροφον τοῦ βίου μου, καὶ μένω ἔκτοτε ἀπελπίς, ἀνευ σκοποῦ πλέον ἐν τῷ κόσμῳ, ἀνευ ὁρίζοντος δυναμένου νὰ με παραμυθίσῃ». Συλλυπούμεθα ἐκ μέσης καρδίας τοὺς δικαίως τεθλιμμένους γονεῖς τοῦ προῶς ἐκλιπόντος ἐκ τοῦ κόσμου· καὶ ἂν τοῦτο δύναται νὰ πρᾶτῃ πως τὸ δικαίον ἄλγος των, ἃς εἶναι βέβαιοι ὅτι βαθέως καὶ εἰλικρινῶς συμμερίζονται αὐτὸ πάντες ὅσοι ἐγγνώρισαν τὴν ἀληθεῖ ἀγάπην μετ' ἧς ἀφωιδώθησαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀγαπητῆς μας πατρίδος· Ἡ ἐλευθέρᾳ σήμερον Κρήτῃ εὐγνωμονοῦσα εἰς τοὺς εὐεργέτας της δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὰς εὐγενεῖς ὑπηρεσίας τῆς οἰκογενείας Arnaud-Jeanti.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Γερμανία

Ἐκδρομαὶ Διδασκάλων. Εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Γερμανίας ὑπάρχουσιν ἑταιρεῖαι καὶ σύλλογοι δημοδιδασκάλων λίαν ἀκμάζοντες ἐν οἷς ἀπαξ τοῦ μηνὸς τοῦλάχιστον συζητοῦνται θέματα τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς παιδαγωγικῆς· Ἔνεκα τούτου τὰ κατὰ τὸν νόμον ἐτησίως γινόμενα παιδαγωγικά συνέδρια καταντῶσι περιττά, καὶ Ἐπιθεωροταὶ τινες τὰ ἀντικατέστησαν διὰ ταξιδίων σπουδῆς· παραλαμβάνοντες διπλ. τοὺς ὑπ' αὐτοὺς διδασκάλους ἐπισκέπτονται πόλεις ἢ χώρας γείτονας, ἢ σχολὰς ὀνομαστάς. Βεβαιοῦται δ' ὅτι ἡ οὕτω προκύπτουσα ὠφέλεια εἶνε λίαν σημαντική.

Ῥωσσία

Ἡς νέα πρόοδος τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ θεωρεῖται τὸ ὅτι ἐπετράπη εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους νὰ συνέρχωνται καὶ νὰ συζητῶσι θέματα σχολικὰ ἐνδιαφέροντα αὐτοὺς· Μετὰ χαρᾶς ὑπεδέχθησαν τοῦτο οἱ διδάσκαλοι

ἂν καὶ ὑπάρχουσιν τινες περιορισμοί· π. χ. ὅτι αἱ συνεδριάσεις δὲν εἶνε δημόσιαι, ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν πρέπει νὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, καὶ ὅτι ἡ Ἀστυνομία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαλύῃ τὴν συνέλευσιν ἢ ν' ἀποβάλλῃ ὅντινα ἤθελε νομίσει ἀναγκαῖον.

Ἀυστρία

Ἐπὶ διδάσκαλοι ἐξελέγησαν ἐφέτος βουλευταὶ ἐν τῇ αὐστριακῇ Βουλῇ· μετὰ τοῦτων διακρίνεται ὁ κ. Σάιτς ἐκ Βιέννης διὰ τὴν παιδαγωγικὴν του μόρφωσιν καὶ τὴν ῥητορικὴν του δεινότητα· δυστυχῶς ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς φαίνεται ὅτι ἡ δύναμις τῆς πυγμῆς ἐν αὐτῇ ἔχει μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἢ ἡ δύναμις τοῦ λόγου.

Ἑλλάς

Σχολικοὶ ἀγῶνες. Κατ' ἀπόφασιν τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας θὰ τελεσθῶσι κατὰ τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου σχολικοὶ ἀγῶνες, ὧν θὰ μετὰσχῶσιν ἅπαντα τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ ἀνώτερα καὶ κατώτερα σχολεῖα. Πρὸς τοῦτο τὸ ὑπουργεῖον συνέστησε τέσσαρας ἐπιτροπείας, ἵνα ἐπιμεληθῶσι τῶν ἀγῶνων τούτων· Συνέρχονται δὲ πᾶσαι αἱ ἐπιτροπείαι καὶ συσκέπτονται ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ τοῦ ὑπουργοῦ. Οἱ ἀγῶνες θὰ διεξαχθῶσιν ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ, πᾶσαι δὲ αἱ ἐπιτροπείαι ἐνοῦμεναι εἰς μίαν θὰ ἀποτελέσωσι τὴν ἀγωνόδικον, ἥτις θὰ ἀπονεύμῃ καὶ βραβεῖα εἰς τὰ σχολεῖα τὰ παρτάξοντα τοὺς καλύτερον γυμνασμένους μαθητάς.

Ὅμοιοι σχολικοὶ ἀγῶνες θὰ τελεσθῶσιν καὶ ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ὀλυμπίᾳ κατὰ πρότασιν τοῦ ἐν Πύλῳ γυμνασιάρχου κ. Παπανδρέου· ἐγκριθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου. Τῶν ἀγῶνων τούτων θὰ μετὰσχῶσι πάντα τὰ ἐν Ὀλυμπίᾳ σχολεῖα καὶ πολλοὶ γυμναστικοὶ Σύλλογοι· μεγάλη δὲ φοιτητικὴ ἐκδρομὴ μέχρι Ὀλυμπίας παρασκευάζεται ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ Ἐθ. Πανεπιστημίου ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἀγῶνων τούτων.

Σχολικοὶ κήποι. Ἐν πολλοῖς σχολείοις οἱ διδάσκαλοι λίαν ἐπιτυχῶς μετὰ τῶν μαθητῶν ἐφύτευσαν κήπους καὶ συνετέλεσαν εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῶν χωρίων, ἐν οἷς ὑπάρχουσι τὰ σχολεῖα, διὰ τῆς φυτεύσεως εὐκόλως ἀναπτυσσόμενων δένδρων. Ἐν Πιτσᾷ τῆς Κορινθίας ὁ δημοδιδάσκαλος Ἰδρουε σχολικὸν κήπον ἐν τόπῳ ὁρεινῷ ἐπὶ ἐδάφους ἀνωμάλου καὶ λίαν κατωφεροῦς, περιεφραξεν αὐτόν, ἰσοπέδωσε καὶ ἐκαλλιέργησε μετὰ τῶν μαθητῶν του κατὰ τὰ διαλείμματα τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας· Ἐν τῷ αὐτῷ κήπῳ κατήργισε φυτώρια δένδρων. Ἐν αὐτοῖς ὁ σταλεὶς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ὑπάλληλος πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐργασιῶν τούτων εὗρεν ἐν ὁπορείοις δέκα χιλιάδας μορεῶν, ὧν τινὰς μὲν διένειμε τοῖς μαθηταῖς ὁ διδάσκαλος, τὰς δὲ λοιπὰς ἐξακολουθεῖ καλλιεργῶν ἐν τοῖς φυτῶριοις καταλλήλως ἀραίονων αὐτάς. Ἐντὺς τοῦ αὐτοῦ κήπου εὗρε 500 ἀμυγδαλὰς ἐκ ὁπορᾶς ἀμυγδάλων καὶ περὶ τὰς 1000 κυπαρίσσους. Ὁ αὐτὸς διδάσκαλος ἐφύτευσε μετὰ τῶν μαθητῶν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ χωρίου καὶ εἰς τὰς περιοχὰς διαφόρων ἐκκλησιῶν περὶ τὰ 150 μεγάλα δένδρα δηλαδὴ λεύκος, μελίς, ἀμυγδαλὰς, ἀκακίας καὶ ἐνεβολιάσας πλείστας ἀχράδας. Ἐκτελεῖ δὲ τὰς τελευταίας ταύτας ἐργασίας ἀνὰ πᾶν Σάββατον μετὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ἐν Λυκοποριᾷ δὲ καὶ ἐν Ευλοκάστρῳ καὶ ἐν Χαῖδαρίῳ οἱ δημοδιδάσκαλοι ὁμοίως ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δένδρφυτείας.

Τιμωρία γυμνασάρχων. Τὸ ὑπουργεῖον ἐτιμώρησε διὰ προστίμου 100 δραχμῶν τρεῖς γυμνασιάρχας, διότι δὲν συνώδεον τοὺς μαθητάς αὐ-

τῶν εἰς τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις τὰς γιγνομένας ἵνα οὗτοι παρασκευασθῶσι πρὸς τοὺς ἀγῶνας τῆς Δευτέρας τῆς Διακαινησίμου.

Κ ρ ῆ τ η

Δι' ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς καθηγητὰς καὶ διδασκάλους ἡ Ἀνωτέρα Διαθυσσίς τῆς Ἐκπαιδεύσεως συνιστᾷ τελείαν ἀποχὴν ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς ἃς προσδεχεῖς βουλευτικὰς ἐκλογάς, «παρβαίνει τὸν ὄγκον τοῦ διδασκαλοῦ, λέγει πολὺ ὀρθῶς ἡ ἐγκύκλιος, ὅταν γίνεται ὄργανον πολιτικὸν τοῦτου ἢ ἐκείνου, ἀπιστεῖ πρὸς τὴν ἱερὰν ἐντολήν του, ὅταν διὰ τοῦ παραδείγματός του ἐνσταλάξῃ εἰς τὰς ἀπαλὰς ἐτι ψυχὰς τῶν παιδῶν τὸ διληπτικὸν τῆς κοινωνικῆς διαφύσεως καὶ διαμάχης, δὲν ἀγαπᾶται πλέον ἐξ ἴσου ὑπὸ πάντων τῶν μαθητῶν καὶ τῶν γονέων, ὅταν συντάσσεται πρὸς τὴν ἐτέραν τῶν πολιτῶν μερίδα καὶ πολέμῃ τὴν ἄλλην». Τούναντίον ὁ καλὸς διδάσκαλος ὀφείλει «ὑπερόνω παθῶν καὶ συμπεριόντων, νὰ φέρεται πρὸς πάντας ἐξ ἴσου μετρίως καὶ προσήκως, τῆς εἰρήνης ἄγγελος καὶ τῶν ἐρίδων διαλλακτής... Οὐχὶ ἐκλογάς, ἀλλ' ἐκλογεῖς πρέπει νὰ κἀμνη ὁ διδάσκαλος.

Ὁ Νομ. Ἐπιθεωρητὴς κ. Γ. Στεφανάκης λαβὼν τὴν τιμὴν νὰ παρανείσθῃ ἐνώπιον τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος τοῦ Ἡγεμόνος κατὰ τὴν τελευταίαν εἰς Ρέθυμνον ἐπίσκεψίν Του, ἠρωτήθη ὑπὸ τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος πῶς ἐκτελεῖ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν σχολείων καὶ ἂν παρατηρῇ βελτίωσιν τῶν διδασκάλων. «Ἐπισκεπτόμενος ἕκαστον σχολεῖον, εἶπεν ὁ κ. Ἐπιθεωρητὴς, ἀκούωμαι τοῦ διδασκάλου διδασκόντος, ὑποδεικνύω ἔπειτα κατ' ἰδίαν τὰ τυχόν παρατηρηθέντα σφάλματα, διδάσκω δὲ καὶ ἐγὼ ὑποδειγματικῶς. Γενικῶς δ' εἶπεν παρατηρῶν ὅτι πολὺ βελτιοῦνται ὁσμέραι οἱ διδάσκαλοί μας διὰ τῶν συχνὰ γινομένων πρακτικῶν ἀσκήσεων καὶ διὰ τῆς χειραγωγείας τῶν ἐπιθεωρητῶν».

Ὁ Νομ. Ἐπιθεωρητὴς Λασιθίου κ. Ν. Γραμματικάκης, ἐπανελθὼν κατ' αὐτὰς ἐκ περιοδείας ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν Σιτείας, γράφει ἡμῖν ἐπὶ λέξει τάδε: «Μετ' εὐχαριστήσεως παρατηρεῖ τις παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν διδασκάλων ζῆλον περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος αὐτῶν καὶ προσπάθειαν εἰλικρινῇ εἰς βελτίωσιν τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας καὶ ἀποσκοροῦσιν τοῦ μηχανισμοῦ».

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1901

Πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν διαφόρων ἀστερισμῶν δυνάμεθα καὶ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰς εἰκόνας 1 καὶ 2 (σελ. 7, ἀριθ. 1) μετὰ τὴν παρατήρησιν ὅτι οἱ ἀστερισμοὶ ἔχουσιν ἀκριβῶς τὴν ἐν ταῖς εἰκόσι θέσιν κατὰ μὲν τὴν 1ην Ἀπριλίου περὶ τὰς 8 1)2 ὥρας μ. μ. κατὰ δὲ τὴν 15ην Ἀπριλίου περὶ τὰς 7 40' μ. μ. καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς περὶ τὴν 7ην ὥραν μ. μ.

— *Ἐκ τῶν πλανητῶν* ὁ Ἑρμῆς δὲν εἶνε πλέον ὁρατὸς τὴν πρωΐαν διότι ἀνατέλλων καθ' ἑκάστην ἀργότερον χάνεται εἰς τὴν λάμψιν τοῦ Ἥλιου.

— *Ἡ Ἀφροδίτη* (Αὐγερινός) ἀνατέλλει καὶ αὐτὴ συγχρόνως σχεδὸν μετὰ τὸν Ἥλιον καὶ εἶνε διὰ τοῦτο ἀόρατος.

— *Ὁ Ἄρης* ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε ὁρατός, καὶ μεσουρανεῖ τὴν 1ην τοῦ μηνὸς περὶ ὥραν 8 15' μ. μ.

τὴν 15ην περὶ ὥραν 7 30', καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς περὶ ὥραν 7ην μ. μ.

— *Ὁ Ζεὺς* ἀνατέλλει κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς περὶ τὸ μεσονύκτιον, μεσουρανεῖ δὲ τὴν 1ην Ἀπριλίου κατὰ τὰς 5 ὥρ. 25' τῆς πρωΐας, καὶ τὴν 30ην Ἀπριλίου κατὰ τὰς 3 ὥρ. 30'.

Ὁ Κρόνος εὐρίσκεται ἀνατολικώτερον τοῦ Διός, ἀλλὰ πολὺ πλησίον αὐτοῦ, προηγούμενος περίπου κατὰ τὴν τέταρτον τῆς ὥρας.

— *Ἐκλειψίς*. Τῇ 10ῃ τοῦ μηνὸς ἡ Σελήνη θὰ διέλθῃ πολὺ πλησίον τῆς σκιάς τῆς Γῆς χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν· διὰ τοῦτο δὲν θὰ συμβῇ μὲν κυρίως ἔκλειψις Σελήνης, θὰ ἐλαττωθῇ ὅμως σπουδαίως τὸ φῶς αὐτῆς, διότι θὰ ἐμπέσῃ εἰς τὸ σκίῳφως τῆς σκιάς τῆς Γῆς. Διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ παρατηρήσωσι τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον σημειοῦμεν ὅτι τοῦτο θὰ ἀρχίσῃ ὀλίγον τι πρὸ τῆς 6ης μ. μ. ὥρας, θὰ λήξῃ δὲ περὶ τὰς 10 1)2 μ. μ.

— *Διόττορες ἀστέρες* θὰ παρασηρῶσιν ἀπὸ τῆς 6ης μέχρι τῆς 17ης τοῦ μηνὸς τούτου, θὰ φαίνονται δὲ προερχόμενοι ἐκ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Ἡρακλέους.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἀπὸ πολλοῦ ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν τὸ πόνημα τοῦ κ. Σκαλτσούνη ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἀπομνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Κρήτης*».

Ἐκαστον ἀντίτυπον πωλεῖται ἀνὰ δραχμὰς 4 ἐκτὸς τῆς Κρήτης, ἐν δὲ τῇ Νήσῳ δραχ. 1.

Οἱ ὑποψήφιοι ἐν Κρήτῃ Βουλευταί, οἱ καθηγηταὶ τῶν γυμνασίων, οἱ διδάσκαλοι τῶν Ἀνωτέρων δημοτικῶν σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων καὶ οἱ Δήμαρχοι, ἀποτεινόμενοι προσώπικῶς ἢ δι' ἐπιστολῆς εἰς τὸ Τυπογραφεῖον τῆς «Πρόδο» ἢ εἰς τοὺς ἐπιφορτισθέντας διὰ τὴν πώλησιν κ. κ. Ἰω. Κοκκινάκη ἐν Ἡρακλείῳ, Α. Ζαχαρίου ἐν Ρεθύμνῳ, Ι. Πεδιατίδην ἐν Λασιθίῳ καὶ Ἀρ. Παπαδάκη ἐν Βάμῳ λαμβάνουσιν ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον ἑκάστος.

Ἐν Χανίοις πωλεῖται παρ' ἅπασιν τοῖς βιβλιοπωλείοις.

(Ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ἡ Πρόδος»)

ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ ΔΗΜ. Ν. ΜΑΝΤΖΑΒΕΛΑΚΗ

Ὁδὸς Σπίτσερ (στιβανάδικα)

Τμήμα Βιβλιοχαρτοπωλείου

Εἰς τὸ ἡμέτερον βιβλιοχαρτοπωλεῖον εὐρίσκονται παντὸς εἶδους βιβλία διὰ τοὺς μαθητὰς, ὡς καὶ πᾶσα γραφικὴ ὕλη, ἅπαντα πωλούμενα εἰς τιμὰς ἐκτὸς συναγωνισμοῦ.

Τμήμα βιβλιοδετικῆς

Τὸ ἡμέτερον βιβλιοδετεῖον καταρτισθὲν τελείως διὰ μηχανημάτων τοῦ τελευταίου συστήματος δύναται νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς πᾶσαν βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν μετ' ἐξαιρέτου φιλοκαλίας ἀμειψομένης μετὰ τὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ εἶδος τῆς, μετὰ εἰλάσσονας 200)ο τῶν Ἀθηναϊκῶν βιβλιοδετειῶν Στερεότης, κομψότης καὶ φιλοκαλία εἶναι τὰ μόνα συστατικά τοῦ τμήματος τούτου.